

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Затверджую:
Ректор академії, професор
В.І. Аранчій
«20» листопада 2017 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ
для вступу на основі освітньо-кваліфікаційного
рівня молодшого спеціаліста**

**спеціальність 052 «Політологія»
ступінь вищої освіти «Бакалавр» на 2018 рік**

ПОЛТАВА – 2017

Програму підготували викладачі факультету обліку та фінансів:

Дорогань-Писаренко Л. О.	декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Колодій О. С.	к.пед.н., доцент кафедри філософії, історії та педагогіки
Макарець С. В.	к.і.н., доцент, доцент кафедри філософії, історії та педагогіки, голова науково-методичної ради спеціальності «Політологія»

Розглянуто і затверджено науково-методичною радою спеціальності «Політологія» (протокол № 3 від 26 жовтня 2017 р.)

Голова науково-методичної ради,
к.і.н., доцент

_____ С. В. Макарець

ВСТУП

Головним завданням фахових випробувань є виявлення у вступників спеціальних знань і практичних навичок з комплексу фахових навчальних дисциплін.

Для вступників спеціальності «Політологія» за СВО «Бакалавр» на основі рівня молодшого спеціаліста цей комплекс включає дисципліни:

- Соціологія;
- Історія політичних вчень.

При складанні вступних фахових випробувань вступники повинні показати високу фундаментальну та фахову суспільно-гуманітарну підготовку.

Політолог повинен знати:

- розвиток політологічної науки від найдавніших часів до сьогодення;
- розвиток основних тенденцій та закономірностей громадянського суспільства і політичного життя у світі та в Україні;
- закономірності створення державної політичної влади, політичної системи суспільства;
- рівень політичної свідомості, політичної культури та ідеології;
- закономірності становлення та діяльності основних політичних інститутів суспільства;
- історію національної політичної думки, вплив традицій і національного менталітету на розвиток сучасних політичних процесів в Україні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВСТУПНИХ ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ

Вступні фахові випробування для вступників передбачають виконання тестових завдань, які об'єктивно визначають рівень їх підготовки.

Тестова перевірка знань з дисциплін «Соціологія» та «Історія політичних вчень» охоплює систему базових тестових завдань закритої форми із запропонованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми складаються з двох компонентів:

- а) запитальної (змістовної) частини;
- б) 4 відповіді.

Ці тести є складовою частиною фахового випробування вступників. Оцінювання здійснюється за шкалою від 50 до 100 балів (табл. 1).

Таблиця 1

Відповідність балів вступних фахових випробувань шкалі 50-100

За 4-х бальною шкалою	За шкалою 50-100
2,00-2,06	51
2,07-2,12	52
2,13-2,18	53
2,19-2,24	54
2,25-2,30	55
2,31-2,36	56
2,37-2,42	57
2,43-2,48	58
2,49-2,54	59
2,55-2,60	60
2,61-2,66	61
2,67-2,72	62
2,73-2,78	63
2,79-2,84	64
2,85-2,90	65
2,91-2,96	66
2,97-3,02	67
3,03-3,08	68
3,09-3,14	69
3,15-3,20	70
3,21-3,26	71
3,27-3,32	72
3,33-3,38	73
3,39-3,44	74
3,45-3,50	75

За 4-х бальною шкалою	За шкалою 50-100
3,51-3,56	76
3,57-3,62	77
3,63-3,68	78
3,69-3,74	79
3,75-3,80	80
3,81-3,86	81
3,87-3,92	82
3,93-3,98	83
3,99-4,04	84
4,05-4,10	85
4,11-4,16	86
4,17-4,22	87
4,23-4,28	88
4,29-4,34	89
4,35-4,40	90
4,41-4,46	91
4,47-4,52	92
4,53-4,58	93
4,59-4,64	94
4,65-4,70	95
4,71-4,76	96
4,77-4,82	97
4,83-4,88	98
4,89-4,94	99
4,95-5,00	100

Для кожного вступника передбачається 50 тестових завдань. По кожному завданню передбачається 4 варіанти відповіді, з яких вступник повинен вибрати вірну. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, які вступник може набрати за виконання тестових завдань становить 100 балів.

Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, які при складанні фахового вступного випробування отримали не менше 68 балів.

Тривалість вступного випробування – 1 година.

ЗМІСТ ВСТУПНИХ ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ В РОЗРІЗІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

ДИСЦИПЛІНА «СОЦІОЛОГІЯ»

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство.

Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими гуманітарними науками. Об'єкт і предмет соціології. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ. Принципи комплексності, системності, детермінізму, історизму, редукції, діяльності в соціологічному знанні. Категорії та закони соціології. Система соціологічних знань та її елементи. Системна єдність соціології як науки і плюралізм її теоретичних напрямків. Загальні, спеціальні і галузеві соціологічні теорії. Мікросоціологія і макросоціологія. Фундаментальні та прикладні дослідження соціології. Теоретична і емпірична соціологія. Місце соціології в системі гуманітарних наук: соціологія і філософія, соціологія та історія, соціологія і політологія, соціологія та економічна теорія. Емпіричні соціологічні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження. Загальна характеристика методу соціології різні соціологічні підходи в аналізі фактів, явищ, процесів суспільного життя. Метод соціологічного аналізу. Історичний метод. Соціально-генетичний метод. Основні функції соціології як науки: теоретико-пізнавальна, пояснювальна, інструментальна, світоглядна, описова, прогностична, управлінська, соціотворча, інформаційна тощо. Соціологія і проблеми управління суспільством. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації українського суспільства.

Тема 2. Протосоціологія (розвиток соціального знання від античності до О. Конта).

Розвиток соціального знання Стародавнього світу. Міфологія, та героїчний епос – найдавніші форми пояснення світу. Спроба перших соціальних обстежень в Індії, Китаї, Ізраїлі, Римі, Греції. Соціальні знання епохи Середньовіччя, нова соціальна парадигма. Головні етапи розвитку суспільства в викладенні Августина Блаженного. Гуманісти епохи Відродження Т. Мора, Т. Кампанелли. Соціальні знання і дослідження Нового часу. Виникнення нової соціальної парадигми Т. Гоббс, Д. Локк. Ш. Монтеск'є – засновник нового напрямку, згодом – географічна школа соціології. Статистичні дослідження демографічних процесів (Й. Зюсемільх). Соціологічні ідеї консерватизму й утопічного соціалізму: перший напрям (Е. Берк, Л. Бенальд, Ж. де Местр); другий напрям (А. Сміт, І. Бентам, Д. Міль, Б. Констан, А. де Токвіль); третій напрям (А. Сен-Сімон).

Тема 3. Історичний розвиток соціологічної думки у країнах Західної Європи та Росії.

Огюст Конт і проект нової науки. Позитивне мислення, класифікація наук і предмет соціології. Формування принципів соціологічного методу.

Органістична теорія Г. Спенсера. Теорія соціальної еволюції. К. Маркс, та його матеріалістична соціологія. Розвиток соціології у I половині XX ст. Соціологія Е. Дюркгейма. Система соціології В. Паретто. Формальна соціологія Г. Зіммеля. Розуміюча соціологія М. Вебера. Розвиток соціальної психології та соціології особистості в роботах Д. Міді. Чикагська школа соціології, та її представники У. Томас, Ф. Знезачий, Р. Парк, Г. Уорнер, Е. Берджес. Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертон. Франкфуртська соціологічна школа, та її представники: Г. Меркузе, Е. Фромм, Т. Адорно, М. Хоркхаймер. Драматична доля соціологічної науки в Росії. П. Сорокін. Сучасний етап теоретичної соціології. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Критична теорія суспільства. Теорія комунікативної дії (Ю. Хабермас). Соціологія, та соціальний біхевіоризм. Теорія соціального обміну (П. Блау, Д. Хоманс). Неофункціоналізм. Структуралізм і постструктуралізм. Соціологічний постмодернізм.

Тема 4. Історія становлення та розвитку соціологічної думки в Україні.

Витоки української протосоціології. Пам'ятки писемності – пізнання соціального життя українців. Перші переписи населення на Русі та у російських князівствах. Українське козацтво – соціальний феномен. Соціально-політичні уонцепції Києво-Могилянської Академії. Г. Сковорода і його перший соціофілософістичний твір “Начальная дверь”. Внесок Кирило-мефодіївського братства у розвиток суспільства. Подушний перепис чоловічого населення в Російській імперії «Ревізівські сказки» з 1857 по 1857 р.р. – 10 ревізій). Перепис графа Розумовського в Україні в 1763р. «Генеральний опис» Лівобережної України. Перші емпіричні дослідження в Росії, XVII – поч. XIX ст. Початок української соціології. Діяльність женецького гуртка українських вчених у 80-х р. XIX ст. (С. Подолинський, М. Драгоманов, Ф. Вовк). Вчення про суспільні явища М. Ковалевського. Внесок І. Франка, М. Грушевського, Б. Кістяківського, В. Липинського, М. Туган-Барановського в розвиток української соціології. Розвиток української соціології в післяжовтневий період 1917 р. Організація Українського Соціологічного інституту М. Грушевським у 1919 р., та заперечення його інститутом марксизму в 1924 р. Втрата соціології як науки свого самостійного статусу (поч 30-х років), та повна ліквідація будь-яких соціологічних досліджень (1936 р.). Створення Інституту соціології в системі Академії наук в 1990 р. Українська соціологія сьогодні, її стан і перспективи розвитку.

Тема 5. Суспільство як система.

Поняття суспільства. Суспільство і природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Еволюція уявлень про суспільство як соціальну систему: поняття суспільства в античному світі, в соціально-філософській думці XVI – XVII ст., системно-механістичні та системно-органістичні підходи до аналізу суспільства (О.Конт, Г.Спенсер, Е.Дюркгейм, Ф.Тьоніс, В.Парето та ін.). Трактатування суспільства в марксистській соціологічній концепції. Сучасні

соціологічні трактування суспільства. Поняття суспільного життя. Біологічні, географічні, демографічні, економічні, соціокультурні засади суспільного життя. Поняття соціальних та соціетальних систем. Класифікація соціетальних систем. Генетичний та структурний підходи до аналізу соціетальних систем. Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, модерне суспільство. Глобальні процеси сучасного суспільного розвитку: урбанізація, економічна та політична модернізація, інформаційна революція, взаємодія та взаємовплив культур. Соціальні аспекти проблем роззброєння, захисту здоров'я людини, захисту навколишнього середовища, захисту прав і свобод людини тощо. Перехідний стан сучасного українського суспільства. Модернізаційні, трансформаційні процеси в Україні. Соціологічний аналіз соціально-економічних та політичних реформ в Україні.

Тема 6. Соціальні зміни та питання суспільного розвитку.

Суспільний розвиток як одна з провідних тем соціологічного теоретизування. Вплив еволюціонізму на соціологічну рефлексію щодо суспільного поступу. Спрямованість соціальних змін. Ідея соціального прогресу та її проблематичність. Діалектика прогресу і регресу в суспільному розвитку. Соціологічні концепції соціальних змін. Концепції лінійного та нелінійного розвитку суспільств. Теорії циклічного суспільного розвитку. Соціальні революції. Революція і контрреволюція. Суспільна трансформація і транзиція. Концепція сталого розвитку. Стагнація в суспільному розвитку. Соціальна інженерія як спроба «профілактики революцій». Соціальні реформи. Проблема спрямованості, критеріїв і темпів суспільного розвитку. Нерівномірність розвитку підсистем суспільства, соціальних інститутів, територіальних спільнот, суспільств, держав і регіонів світової системи як джерело суперечностей і рушій соціальних змін.

Тема 7. Соціальні інститути. Типологія соціальних інститутів.

Визначення соціального інституту. Типологія соціальних інститутів. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Інституціоналізація. Історичний характер інститутів. Процес інституціоналізації в сучасних суспільствах. Поняття про формальну організацію. Формальна і неформальна структура організації. Бюрократія. М. Вебер про раціональну бюрократію. Бюрократія і номенклатура.

Тема 8. Соціальна структура суспільства.

Поняття соціальної структури суспільства. Поняття соціальної спільності. Типологія соціальних спільнот. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціального. Соціальні групи як страти. Види соціальної стратифікації, методологічні підходи до розуміння соціальної стратифікації. Причини соціальної нерівності. Поняття соціальної мобільності, типи соціальної мобільності. Проблема маргінальності соціальних утворень. Соціальна

стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства.

Тема 9. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Поняття особистості в соціології. Основні ознаки особистості. Співвідношення понять людина, особистість, індивід, індивідуальність. Основні теоретичні концепції особистості. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації як елементи духовної структури особистості. Співвідношення особистих та суспільних інтересів. Ціннісні орієнтації індивіда. Соціалізація індивіда та її основні етапи. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистісних якостей. Основні чинники та канали соціалізації особистості. Поняття ресоціалізації. Особистість як суб'єкт суспільних відносин. Соціальна активність особистості: критерії, показники. Види та рівні соціальної активності.

Тема 10. Методика та техніка соціологічних досліджень.

Методологія і методи соціологічного дослідження. Програмування та організація соціологічного дослідження. Основні етапи і процедури соціологічного дослідження. Програма як виклад і обґрунтування методологічних, методичних, процедурних основ дослідження. Основні елементи програми і зв'язок між ними. Методологічний розділ програми. Формулювання проблеми дослідження. Визначення предмета і об'єкта дослідження. Визначення мети та завдань дослідження. Уточнення і інтерпретація понять. Формулювання гіпотез у соціологічному дослідженні. Види гіпотез. Процедурний розділ програми. Стратегічний план дослідження. Основні нормативні вимоги до організації соціологічного дослідження. Етапи дослідження: підготовчий, оперативний, підсумковий. Особливості організації теоретико-прикладного дослідження. Основні вимоги до звітності про результати дослідження. Структура звіту. Статистичне оформлення та форми подання емпіричних даних. Висновки та рекомендації. Вибірка і вибіркове дослідження. Опитування, спостереження та аналіз документів у соціологічному дослідженні. Опитування як метод збору соціологічної інформації. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні. Типи питань і особливості їх використання. Особливості інтерв'ю у соціологічному дослідженні. Логіка питань і психологія респондента, мова інтерв'ю. Загальна характеристика соціологічного спостереження. Особливості спостереження у соціології. Види спостереження їх переваги і недоліки. Аналіз документів. Місце аналізу документів серед інших методів збору інформації. Поняття документа в соціології. Документ як джерело соціологічної інформації. Класифікація документів. Види документів у практиці державної влади. Характеристика основних видів документів. Основні методи обробки соціологічної інформації. Підготовка первинної соціологічної інформації до обробки. Редагування і кодування завдання аналізу даних у одержаній інформації усунення помилок. Застосування методів статистики при обробці і

аналізі даних. Статистичні таблиці. Графічне зображення статистичних даних. Кореляційний аналіз. Аналіз даних як один із етапів соціологічного дослідження. Мета і соціологічному дослідженні. Основні етапи процесу аналізу даних. Методи опису даних соціологічного дослідження. Послідовність дій при аналізі даних у соціологічному дослідженні.

Тема 11. Соціологія сім'ї та шлюбу.

Шлюб і сім'я як об'єкт соціологічного дослідження. Сім'я як соціальний інститут та соціальна група. Структура сім'ї і їх життєві цикли. Функції сім'ї як соціального інституту. Планування сім'ї. Студентська сім'я. Молодіжна сім'я. Кохання, чоловіча гідність, жіноча гідність. Типологія сімей. Сім'я та відтворення населення. Сімейні відносини та демографічна політика. Міграційні процеси. Урбанізація. Демографічна політика в Україні.

Тема 12. Соціологія молоді.

Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Молодіжна субкультура як фактор соціалізації особистості. Девіантна поведінка та її соціальна корекція. Дослідження проблем молоді в Україні.

Тема 13. Соціологія конфлікту.

Історичні та методологічні основи соціології конфлікту. Виникнення та основні етапи розвитку соціології конфлікту. Предмет і метод соціології конфлікту. Природа, динаміка та механізми виникнення соціального конфлікту. Поняття, причини, мотивація, функції та структура, стадії соціального конфлікту. Типологія і класифікація конфліктів, методи їх вирішення і попередження. Управління соціальним конфліктом. Принципи та методи, структурні методи управління конфліктом. Профілактика конфліктів, управління поведінкою особистості з метою запобігання конфліктам.

Тема 14. Економічна соціологія.

Економічна і соціальна сфери суспільства. Розвиток економіки як самоорганізуючого й підлеглого управлінню процесу. Об'єкт і завдання, система категорій та методів економічної соціології. Соціальний механізм регулювання економіки, його соціологічна сутність. Функції соціального механізму регулювання економіки. Завдання соціології у регулюванні процесу розвитку економіки. Методи управління економікою та її суб'єктами. Розвиток уявлень про суб'єкти економічного життя. Ринок як регулятор економіки, його суспільна природа. Соціологічні аспекти ринкового регулювання. Етапи розвитку ринкових відносин. Взаємовідношення державного й ринкового регулювання в економіці. Людський чинник як суб'єкт економічного життя. Піднесення його ролі в ринкових умовах.

Тема 15. Соціологія політики.

Соціологія політики про взаємодію соціальних цінностей, політичних інститутів, громади. Політична влада та політичний вплив у суспільстві. Соціологія політичних партій, громадських об'єднань та рухів, соціологія представницьких інститутів держави. Політична культура та політична ідеологія, політична поведінка. Міжнародні політичні відносини.

Тема 16. Соціологія культури.

Поняття культури та її визначення. Соціологічний підхід до вивчення культури та його специфіка. Методологічні засади соціологічного аналізу культури. Основні сфери прояву людської культури та рівні її соціологічного дослідження. Предмет та об'єкт соціології культури, її структура та функції. Центральні категорії соціології культури: система цінностей і норм, санкції, соціокультурні зразки поведінки (обряди, звичаї, традиції), соціокультурні уявлення, мова. Культура суспільства. Культура і особистість. Динаміка культурних процесів у соціальних спільнотах і колективах. Загальнолюдська культура, субкультура, контркультура. Народна, елітарна, масова культура. Соціальні функції культури. Традиції соціокультурного мислення в Україні. Основні напрямки соціологічних і культурологічних досліджень українських вчених. Нова соціокультурна реальність посттоталітарного суспільства та розвиток національної культури.

Тема 17. Соціологія девіантної поведінки.

Суть поняття «девіація» (відхилення). Об'єкт та предмет девіантної соціології. Девіація – соціальне явище. Концепція відхилення поведінки за Е. Дюркгеймом («Теорія самогубства»). Поняття «аномії». Умови, при яких індивідуальні негативні відхилення набувають якості соціальних. Соціальні відхилення на індивідуальному та масовому рівнях. Причини та види девіантної поведінки. Біологічна концепція Ц. Ламброзо. Основні теорії та концепції девіації. Біологічні концепції – певна фізична будова, що найчастіше зустрічається у девіантів (Ламброзо). Психологічні концепції – психологічна теорія З. Фрейда. Соціологічні концепції – теорія аномії (Дюркгейм, Мертон), соціальна дезорганізація (Шоу, Маккей), культурологічні теорії (Селлін, Міллер, Сутерленд, Клауорд, Оулін), теорія наклеювання ярликів (Беккер), радикальна кримінологія (Турк, Квіні, Тейлор, Уолтон, Янг). Екстравертивна девіантна поведінка. Інтравертивна девіантна поведінка. Соціальний контроль, та його механізми (власне контроль, внутрішній контроль, побічний контроль). Приблизна стратегія соціального контролю в нашій країні.

Тема 18. Соціологія релігії.

Предмет і об'єкт соціології релігії. Методологія дослідження релігії (функціональний та системний аналіз). Становлення соціології релігії. «Теорія обману» Б. Спінози, інші прихильники філософії обману (Ж. Ламметрі, П. Гольбах, Г. Гегель, Л. Фейербах, К. Маркс, Ф. Енгельс). «Суспільні» та «приватні» види релігії О. Конта. Соціальні функції релігії у Г. Спенсера.

М. Вебер – засновник соціології релігії, як самостійної галузі знань. Концепція соціології релігії Е. Дюркгейма. Феноменологічні напрями соціології релігії (П. Бергер, Т. Лукман). Виникнення релігії – соціальні та гносеологічні корені релігії. Соціальна роль, функції релігії та церкви (компенсаторна комунікативна, регулятивна функції). Релігія і держава. 3 основні типи взаємовідносин церкви і держави. Основні принципи взаємовідносин церкви з державою в Україні.

Тема 19. Етносоціологія.

Поняття «етнічна спільність». Найдавніші етнічні спільноти. Теорія етногенезу. Історичні форми спільності людей (рід, плем'я, народність, нація, народ). Формування теорії політичної нації. Атомістичний підхід. Марксистська концепція нації в атомістичному підході. Недоліки атомістичного напрямку. Інші концепції атомістичного напрямку (М. Шаповал, В. Старосольський, О. Бочковський). Національно-етнічні відносини народів. Визначення предмету та об'єкту етносоціології. Основні методи в етносоціології (спостереження, опитування, експеримент, контент-аналіз). Методи формалізації, типологізації, квантифікації, моделювання. Кроскультурні дослідження. Поняття «етнізм», «етик», «етноклас». Виділення об'єктивних ознак нації. Характеристика етнічної групи по Гарвардській енциклопедії. Соціально-етнічні особливості розвитку України. Дія принципу національного самовираження.

Рекомендована література

1. Захарченко Н. Історія соціології (від Античності до початку ХХст.) : [навч. посіб. / Н. Захарченко, О. Погорілий. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
2. Брегеда А. Ю. Соціологія : навч. посіб. / А. Брегеда, А. Бовтрук, Г. Дворецька та ін. – К. : КНЕУ, 1999. – 124 с.
3. Піча В. М. Соціологія: Загальний курс : навч. посіб. / В. Піча – К. : Каравела, 2000. – 248 с.
4. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : навч. посіб. / Є. Сірий. – К. : Атіло, 2004. – 480 с.
5. Социология : Наука об обществе / общ. ред.: В. П. Андрущенко, Н. И. Горлач. – Харьков : Рубикон, 1996. – 686 с.
6. Соціологія : підручник для студентів вузів / за ред. В. Г. Городяненка. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Академія, 2008. – 544 с.
7. Болотіна Є. В. Соціологія : навч. посіб. / Є. В. Болотіна, В. Б. Мішура. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 128 с.
8. Волович В. І. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [В. І. Волович, М. І., Горлач, В. Г. Кремень та ін.] – [6-те вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 808 с.
9. Городяненко В.Г. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Видавничий центр Академія, 2002. – 560 с.
10. Нестуля О. О. Соціологія: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / О.О. Нестуля, С. І. Нестуля – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.

11. Практикум з соціології: навч. посіб. / Ред. В. М. Піча. – Львів : Новий Світ–2000, 2007. – 368 с.
12. Соціологія: Курс лекцій : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Ред. В.М. Піча. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів : Новий Світ–2000, 2002. – 312 с.
13. Соціологія: терміни, поняття, персоналії, схеми, таблиці : навч. словник-довідник. / Ред. В. М. Піча. – К. : Каравела ; Львів : Новий Світ–2000, 2002. – 480 с.
14. Анурин В. Ф. Социология : учебник для вузов / В. Ф. Анурин, А. И. Кравченко. – СПб. : Питер, 2010. – 432 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://scibook.net/sotsiologiya-obschaya/sotsiologiya-uchebnik-dlya-vuzov-spb-piter-432.html>
15. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посібн. / Г. В. Дворецька. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : 2002 – 472 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-67.html>.
16. Добренев В. И. Методология и методика социологического исследования : учебник / В. И. Добренев, А. И. Кравченко. – М. : Альма Матер, 2009. – 537 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://padabum.com/d.php?id=37991>.
17. Иванова Н. Л. Социальная идентичность, теория и практика / Н. Л. Иванова, Т. В. Румянцева. – М. : Современный гуманитарный университет, 2009. – 453 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ozon.ru/context/detail/id/5042849/>.
18. Кузьменко Т. М. Соціологія : навч. посібн. / Т. М. Кузьменко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 320 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/social/Sociologiya-Kuzmenko2010.pdf>
19. Малахова Ж. Д. Викладання соціології: досвід інноваційних прийомів – навч. посібн. / Ж. Д. Малахова, В. М. Огаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 280 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.studmed.ru/malahova-zhd-ogarenko-vm-vikladannya-socologyi-dosvd-nnovacynih-priyomv_f22ee137f01.html
20. Осипов Г. В. Социология. Основы общей теории / Г. В. Осипов, Л. Н. Москвичев, А. В. Кабыща. – М. : Норма, 2009. – 912 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.alleng.ru/d/sociol/soc030.htm>
21. Подольська Є. А. Соціологія : 100 питань – 100 відповідей / Є. А. Подольська, Т. В. Подольська. – К.: Інкос, 2009. – 353 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-176.html>
22. Примуш М. В. Загальна соціологія : навч. посібн. / М. В. Примуш. – К. : Професіонал, 2004. – 590 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referaty-kursovye-konspekty.ru/c12/4bm5w/>
23. Сірий Є. В. Соціологія : навч. посібн. / Є. В. Сірий. – К. : Атіка, 2004. – 480 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.big-lib.com/book/48_Sociologiya
24. Симонова О. А. История социологии XX века: избранные темы : учебн. пособ. / О. А. Симонова. – М. : Университетская книга ; Логос, 2008, –

- 208 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: https://www.hse.ru/pubs/share/direct/content_document/73363461
25. Сокурянська Л. Г. Вступ до соціології: навч. посібн. /Л. Г. Сокурянська.–Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011.–260 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://karazinbook.univer.kharkov.ua/sites/default/files/books/sokyranska.pdf>
26. Соціологія : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / А. Ю. Брегеда, А. П. Бовтрук, Г. В. Дворецька та ін. – К. : КНЕУ, 1999. – 124 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-39.html>
27. Соціологія : підручник / За ред. В. Г. Городяненка – 3-є вид., доп. і перер. – К. : «Академія», 2006. – 544с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/books/195.html>
28. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf>
29. Соціологія : Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/sotsiologiya/507-osupova.html>
30. Соціологічна теорія : традиції та сучасність : навч. посібн. / за ред. А. Ручки. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2007. – 363 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://i-soc.com.ua/institute/ruchka-kostenko.pdf>
31. Юрій М. Ф. Людина і світ : підручник / М. Ф. Юрій. – К. : Дакор, 2006. – 460 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-178.html>

ДИСЦИПЛІНА «ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ»

Тема 1. Історія політичних вчень як навчальна дисципліна.

Предмет історії політичних вчень. Її місце в системі інших наук. Поняття і загальна характеристика політичного вчення. Методи історії політичних вчень: філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові. Закономірності виникнення і розвитку політичних вчень, принцип історизму. Періодизації історії політичних вчень: за історичним процесом, за суспільним поділом та за ведучим напрямком методології. Структура курсу.

Тема 2. Політичні вчення у країнах Стародавнього Сходу.

Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень про державу, і політику в III – I тис. до н.е. у давніх вавилонян, єгиптян, індусів, китайців, євреїв, персів. Раціоналізація політичних уявлень. Давня Індія. Витоки політичної думки. Політичні ідеї брахманізму та буддизму. Світські політико-правові ідеї в «Артхашастрі». Давній Китай. Перші політико-правові ідеї у «Книзі історії». Політична ідеологія даосизму. Патріархально-патерналістська

теорія Конфуція. Відображення інтересів народних мас і договірна теорія походження держави в теорії Мо Цзи. Світська доктрина політики школи фа-цзя (легісти).

Тема 3. Політичні вчення у Стародавній Греції.

Основні етапи розвитку держави в Давній Греції та їхнє відображення у політичних вченнях. Періодизація розвитку політичної думки. Політичні вчення раннього періоду: Гомер, Гесіод, «сім мудреців», Піфагор, піфагорійці, Геракліт (IX – VI ст. до н.е.). Період розквіту давньогрецької політичної думки (V – п. пол. IV ст. до н.е.): політичні ідеї Демокрита, софістів, Сократа. Вчення Платона про політику, державу та право. Вчення Аристотеля про політику, державу і право. Проекти ідеальної держави. Період еллінізму (друга половина IV – II ст. до н.е.): Епікур, стоїки, Полібій.

Тема 4. Політичні вчення Стародавнього Риму.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки в Давньому Римі. Її періодизація. Політичне вчення Цицерона. Походження держави, прості та складні форми держави, ідеал держави, види права, їх зміст. Політико-правові ідеї римських юристів. Римські юристи про сутність і систему права. Вплив поглядів римських юристів на наступний розвиток. Політико-правові погляди римських стоїків. Сенека, Епіктет, Марк Аврелій Антонін.

Тема 5. Політичні вчення Західної Європи в період середньовіччя.

Основні риси та особливості середньовічної політичної думки. Політичні ідеї раннього християнства. Основні питання та напрямки політичної думки. Теорія «двох мечів». Політичне вчення Аврелія Августина. Середньовічна схоластика. Фома Аквінський, його вчення про походження і сутність держави, елементи політичної влади, форми правління. Вплив Фоми Аквінського на розвиток політико-правової доктрини католицизму. Політичні ідеї середньовічних єресей. Основні етапи та напрямки. Богословські, антицерковні та антифеодальні, бюргерські та селянсько-плебейські єресі. Вираз інтересів середньовічного бюргерства вченні Марсилія Падуанського.

Тема 6. Політичні вчення Київської Русі.

Джерела розвитку політичних ідей у Київській Русі та його особливості. Співвідношення язичництва та християнства. Політичні ідеї в літописах і пам'ятках давньоруського права періоду розквіту (IX – X ст.): Іларіон «Слово про закон і благодать»; «Руська Правда». Основні напрямки політичної думки у період феодальної роздрібненості: церковний та єдинокнязівський напрямки: Нестор «Повість минулих літ»; Володимир Мономах «Повчання дітям»; Данило Заточник «Моління»; «Слово о полку Ігоровім».

Тема 7. Політичні вчення доби Відродження та Реформації.

Загальна характеристика політичної ідеології Відродження. Ідеологія гуманізму. Політичні ідеї Реформації, її напрямки. Мартін Лютер, Томас

Мюнцер, Жан Кальвін. Вчення Ніколо Макіавеллі про політику, державу та право. Формування принципу історизму та розуміння політики як науки та мистецтва. Вплив вчення Макіавеллі на розвиток політичної думки. Вчення Жана Бодена про політику, державу і право. Розуміння політичного режиму. Прояви ідеології епохи Відродження. Зародження політичних ідей європейського соціалізму. Ідеальний лад в «Утопії» Томаса Мора і «Місті Сонця» Томазо Кампанелі.

Тема 8. Політичні вчення Росії та України XV – першої половини XVII ст.

Оформлення офіційної політичної ідеології Московської держави в XV ст. Теорія Філофея «Москва – третій Рим». Внутрішньо та зовнішньополітичні аспекти теорії. Поява єресей. Церковна дискусія стяжателів та нестяжателів. Лідери, представники, мета та засоби її досягнення. Політична думка періоду станово-представницької монархії (XVI – сер. XVII ст.). М. Грек, Федір Карпов, політична програма державних перетворень І. Пересвєтова. Полеміка А. Курбського та І. Грозного. Політична думка України в XIV – XVII ст. Оріховський-Роксолан, П. Могила.

Тема 9. Політичні вчення в Голландії та Англії XVII ст.

Передумови формування політичної думки в Голландії та Англії: поява політичних партій як новий фактор політичної думки. Зміна пріоритетів у політичній проблематиці. Політична думка Голландії. Виникнення теорії «природного права»: вчення Г. Гроція, теоретичне обґрунтування демократії Б. Спінозою. Основні напрямки політичної ідеології в період англійської буржуазної революції XVII ст. Індепенденти, левелери, пресвітеріани, дигери: форма правління і політичний режим у їхніх поглядах. Політичне вчення Т. Гоббса. Обґрунтування класового компромісу в Англії у вченні Дж. Локка.

Тема 10. Політичні вчення європейського Просвітництва.

Загальна характеристика політичної ідеології епохи Просвітництва, її еволюція. Основні напрямки політичної ідеології доби Просвітництва: просвітники, соціалісти-утопісти, жирондисти, конституціоналісти, яacobінці, їх представники. Політичні вчення Франції. Погляди Вольтера. Вчення Монтеск'є про політику, державу та право. Родоначальник політичного радикалізму Ж. Ж. Руссо. Природно-правові вчення Німеччини: С. Пуффендорф, Х. Тамазія, Х. Вольф, поєднання теорій суспільного договору і природного права з божественною доктриною. Політичні та правові вчення Італії. Політико-правові погляди Чезаре Беккарія.

Тема 11. Політичні вчення Росії та України другої половини XVII – XVIII ст.

Загальна характеристика періоду: абсолютистські тенденції та їхня еволюція, особливості «просвітницького абсолютизму». Політичні вчення в Росії в період становлення абсолютизму (друга половина XVII ст.): вчення про

«освічену» абсолютну монархію С. Полоцького і Ю. Крижанича. Політичні вчення в Росії в період зміцнення абсолютизму (перша половина XVIII ст.): Ф. Прокопович, В. Татищев, І. Посошков. Проекти державних реформ та кодифікації. Політико-правові напрямки в суспільній думці Російської імперії (друга половина XVIII ст.): офіційний – Катерина II «Наказ»; консервативно-дворянський – М. Щербатов і О. Сумароков; ліберально-дворянський – брати Паніни, Д. Голіцин, О. Безбородько, О. Воронцов; буржуазно-ліберальний – С. Десницький, Д. Фонвізін; радикальний – О. Радищев. Політичні вчення України: козацькі літописи Самовидця, Граб'янки, Величка; Конституція 1710 р.; «Історія русів»; Г. Сковорода, Я. Козельський та їхні просвітницькі ідеї.

Тема 12. Політичні вчення в США в період боротьби за незалежність.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки. Політичні погляди «федералістів» (Олександр Гамільтон, Джон Адамс, Джеймс Медісон). Ідеї конституціоналізму і федералізму. Ідеї розподілу влад. Політико-правові погляди Томаса Джефферсона і їх втілення в Декларації незалежності і Біллі про права. Ставлення Джефферсона до рабства. Обґрунтування правомірності народної революції. Політичні ідеї радикальних демократів. Томас Пейн. Особливості його теорії природного права. Ставлення до рабства, до революції.

Тема 13. Політичні вчення Західної Європи кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки: консерваторів, лібералів, соціалістів та анархістів. Політичні вчення класиків німецької філософії: вчення І. Канта про політику, державу та право; політичне вчення Г. Гегеля. Основні риси політико-правової ідеології лібералізму п. пол XIX ст. Політичні погляди Б. Костана (Франція), Бентама (Англія), Л. Штейна (Німеччина). Політичні погляди представників утопічного соціалізму. Вчення Сен-Сімона. Політико-правове вчення Огюста Конта. Методологічні основи позитивізму. Погляди Ш. Фур'є, Р. Оуена на державу і право. Юридичний позитивізм. Дж. Остін.

Тема 14. Політичні вчення Росії та України першої половини XIX ст.

Загальна характеристика основних напрямків політичної думки. Представники та напрямки. Проекти державних реформ. Ставлення до України в проектах представників російської політико-правової думки. Погляди М. М. Сперанського. Дослідження форм правління М. М. Карамзіним. Політичні програми декабристів: П. І. Пестель і М. М. Муравйов. Політичні погляди слов'янофілів (О. Хом'яков, І. В. Киреевський) і західників (М. Д. Кавелін, Т. Н. Грановський). Політичні вчення України: ліберальний (М. Костомаров, В. Белозерський, П. Куліш) та революційно-демократичний (Т. Шевченко, М. Гулак, П. Навроцький) напрямки. Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. Т. Шевченко про незалежну демократичну

Українську державу. М. Костомаров та ідеологія лібералізму в Україні. «Конституція республіки» Г. Андрузького.

Тема 15. Політичні вчення Західної Європи другої половини XIX – першої половини XX ст.

Основні риси і головні напрямки розвитку політичної думки. Погляди на політику, державу та право К. Маркса та Ф. Енгельса. «Відроджена» ідеалістична філософія держави і права. Неокантіанська теорія політики, держави і права Р. Штамлера. Неогегельянські політико-правові теорії. Формування соціально-демократичної ідеології: Фердинанд Лассаль, Едуард Бернштейн, Карл Каутський (Німеччина). Юридичний позитивізм: Карл Бергбом і Пауль Лабанд (Німеччина). Ліберальний позитивізм Адемара Есмена (Франція). Соціологічний напрямок: Рудольф Ієрінг (Німеччина), Герберт Спенсер (Англія); Людвіг Гумплович (Австрія). Дуалістична теорія держави Георга Еллинека (Німеччина). Вчення Ф. Ніцше про державу та право: теорія влади і надлюдини. Політичні ідеї першої половини XX ст.: прагматичний позитивізм Дж. Френка, політичні ідеї солідаризму та інституціоналізму Л. Дюгі та М. Оріу, соціологічна юриспруденція Е. Ерліха та Г. Гурвича, теорії еліт, бюрократії та технократії П. Паретто та Р. Моска, концепція «залізного закону олігархії» Р. Міхельса, теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі, типологія влади М. Вебера.

Тема 16. Політичні вчення Росії та України другої половини XIX – першої половини XX ст.

Загальна характеристика розвитку російської та української політичної думки, її основні напрямки. Реформатори та радикали: О. Унковський, Філарет, О. Герцен, М. Чернишевський, М. Бакунін, П. Кропоткін, П. Лавров. Ліберали та консерватори. Вчення Б. Чичеріна. С. Муромцев, М. Коркунов, М. Ковалевський. Консерватори. М. Данилевський, К. Леонтьєв, Ф. Достоевський. Політичні погляди В. Розанова, О. Лосєва. Релігійно-моральна філософія права Е. Трубецького, В. Соловйова, І. Ільїна, С. Франка. Сутність національно-державних ідеалів. Відношення до тоталітарного режиму. Основи демократії в роботах І. Ільїна. Українська політична думка другої половини XIX ст. Погляди на політику, державу та право М. Драгоманова. Конституційний проект «Вольный Союз – Вільна спілка». Вчення про політику, державу і право І. Франка. Розробка національного питання. Концепція федералізму у І. Франка. Українська політична думка першої чверті XX ст. Особливості політичних поглядів М. Грушевського. Джерела української політико-правової думки – роботи В. Винниченка, П. Христюка, М. Скрипника. Погляди на державу і право В. Винниченка. Зародження українського націонал-радикалізму Д. Донцова. Політична ідеологія у програмних документах українських політичних партій. Політико-правові погляди в радянській Україні. Політико-правові концепції національної держави В. Липинського, В. Кучабського, Д. Донцова, С. Шелухіна, І. Огієнко (Митрополита Іларіона), О. Бочковського,

С. Томашевського, В. Старосольського, М. Хвильового, Ю. Липи, М. Сциборського, С. Дністрянського, М. Скрипника.

Тема 17. Сучасні зарубіжні політичні вчення.

Концепції «індустріального суспільства». Проблеми технологічного впливу на людину та соціальний розвиток. Сутність теорії бюрократії та технократії (М. Вебер, Дж. Бернхем, Д. Белл, Дж. Гелбрейт, М. Дюверже). Р. Арон. «Вісімнадцять лекцій про індустріальне суспільство». Ж. Елюль. «Техніка, або виклик століття». Л. Мемфорд. «Міф про машину. Техніка і розвиток людини». Г. Маркузе. «Одномірна людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства». Еріх Фромм. «Революція надії». Збігнев Бжежинський. Роль технології у формуванні соціального ладу. Перехід від індустріального до техногенного суспільства. Завдання державної влади. Посилення державного контролю, здійснення технократичної диктатури. Зміни в структурі влади. Уявлення про демократію. Аполігія капіталізму. Антикомунізм. Концепції «постіндустріального», «інформаційного» суспільства. Проблеми та перспективи світової цивілізації. Д. Белл. «Прихід постіндустріального суспільства», «Культурні суперечності капіталізму». О. Тоффлер «Третя хвиля». Д. Лайн. «Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії». Р. Дарендорф. Проблеми сучасного глобального розвитку. Сучасна демократія: її сутність, проблеми поширення та вдосконалення. Концептуальні моделі демократії: колективістська, плюралістична, елітарна, партиципаторна, консенсуальна, мажоритарна, корпоративна. «Теорія груп» А. Бентлі, Д. Трумена. Ф. А. фон Хаск. «Шлях до рабства». Х. Арендт. «Джерела тоталітаризму». К. Поппер. «Відкрите суспільство та його вороги». С. М. Ліпсет. Співгромадська демократія. «Демократія в багатоскладових суспільствах». Р. Даль. Теорія демократії. Поліархія. Д. Гелд. Моделі демократії. С. Ф. Хантингтон. «Три хвили демократизації». Проблеми становлення демократичної політичної культури. Г. Алмонд, С. Верба. «Громадянська культура».

Рекомендована література

1. Безродний Є. Ф. Історія політичних вчень : навч. посіб. / Є. Ф. Безродний, О. І. Уткін. – К. : Професіонал, 2006. – 425 с.
2. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. – 766 с.
3. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алексєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : «Новий світ – 2000», 2016. – 1000 с.
4. Марчук В. П. Історія політичних і правових учень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Марчук, Г. В. Марчук. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 480 с.
5. Орач Є. М. Історія політичних і правових вчень: навч. посіб. / Є. М. Орач. – К. : Атіка, 2005. – 560 с.

6. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : підручник / Ф. П. Шульженко. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 464 с.
7. Енциклопедія політичної думки / За редакцією Девіда Міллера, Дженет Коулмен, Вільяма Конноллі, Алана Райана. – К. : Дух і Літера, 2000. – 472 с.
8. История политических и правовых учений / Под ред. В. С. Нерсисянца. – М. : Юридическая литература, 1988. – 815 с.
9. История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение / Отв. ред. В. С. Нерсисянца. – М. : Наука, 1986. – 348 с.
10. История политических и правовых учений. Домарксистский период / Под ред. О. Э. Лейста. – М., 1991. – 528 с.
11. Кирилюк Ф. М. Історія зарубіжних політичних вчень Нової доби : навч. посіб. / Ф. М. Кирилюк. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 414 с.
12. Кирилюк Ф. М. Історія політології. Підручник для вищих навчальних закладів. – К. : Знання України, 2002. – 535 с.
13. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Під ред. Є. Причепія. – К. : Тандем, 2002. – 580 с.
14. Колісніченко А. І. Історія політичної думки XX – XXI століть у першоджерелах : навч. посіб. / А. І. Колісніченко, С. І. Шкірчак. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – Том 1. – 404 с.
15. Колісніченко А. І. Історія політичної думки XX – XXI століть в першоджерелах : навч. посіб. / [А. І. Колісніченко, Ю. Л. Подаєнко, А. С. Соловійова та ін. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Том 2. – 292 с.
16. Колісніченко А. І. Історія держави і політико-правових вчень Стародавньої Греції та Риму : навч. посіб. / А. І. Колісніченко. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. – 274 с.
17. Колісніченко А. І. Хрестоматія з історії греко-римських політико-правових вчень / А. І. Колісніченко. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 192 с.
18. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. / А. І. Кормич. – К. : Правова єдність, 2009. – 312 с.
19. Кухта Б. Хто є хто в європейській та американській політології. Малий політологічний словник / Б. Кухта, А. Романюк, М. Поліщук. – Львів : Кальварія, 1995. – 287 с.
20. Любохинець Л. С. Історія політичних та економічних вчень : навч. посіб. / Л. С. Любохинець та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 294 с.
21. Марченко М. Н. История политических и правовых учений: учебное пособие / М. Н. Марченко, И. Ф. Мачин. – М. : Проспект, 2008. – 480 с.
22. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини XX – початку XXI ст. : навч. посіб. / А. С. Романюк. – К. : Знання, 2011. – 255 с.
23. Себайн Дж. Г. Історія політичної думки / Дж. Г. Себайн, Т. Л. Торсон ; пер. з англ. – К. : Основи, 1997. – 838 с.
24. Скиба В. Й. Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки / В. Й. Скиба, В. П. Горбатенко, В. В. Туренко. – К. : Основи, 1998. – 718 с.

25. Слющинський Б. В. Історія суспільно-політичної думки : Курс лекцій / Б. В. Слющинський. – К. : Європейський університет, 2005. – 453 с.
26. Хрестоматія з історії всесвітньої політичної думки : навч. посіб. – Миколаїв : Вид-во МФ На УКМА, 2002. – 220 с.
27. Цюрупа М. В. Історія політичних і правових вчень : курс лекцій / М. В. Цюрупа. – К. : Український Центр духовної культури, 2007. – 264 с.
28. Черныш А. М. Политические теории мира: история и современность : курс лекций для вузов / А. М. Черныш. – Одесса : Астропринт, 2005. – 298 с.
29. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : підручник / Ф. П. Шульженко, Т. Г. Андрусак. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 301 с.
30. Шульженко Ф. П. Історія вчень про державу і право : курс лекцій / Ф. П. Шульженко, М. Ю. Наум ; За ред. В. В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – 191 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Критерії оцінки вступних фахових випробувань.....	4
Зміст вступних фахових випробувань в розрізі навчальних дисциплін....	6
Дисципліна «Соціологія».....	6
Дисципліна «Історія політичних вчень».....	14